
AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ALEKSEYEV ve DİĞERLERİ / RUSYA Davası ¹

(Başvuru numaraları 14988/09 ve diğer 50 başvuru – bkz. ekli liste)

KARAR
STRAZBURG
27 Kasım 2018

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

Alekseyev vd. / Rusya davasında,

Vincent A. De Gaetano, *Başkan*,
Helen Keller,
Dmitry Dedov,
Alena Poláčková,
Georgios A. Serghides,
Jolien Schukking,
María Elósegui, *yargıçlar*,

ve Stephen Phillips, *Daire Yazı İşleri Müdürü*'nün katılımıyla, Bölüm olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Üçüncü Bölüm), 6 Kasım 2018 tarihinde gerçekleştirdiği kapalı oturumdaki müzakereler sonucunda anılan tarihte aşağıdaki kararı vermiştir;

¹ İngilizce aslından çeviren: Av. Elif KARLIDAĞ

USUL

1. Dava, Rusya Federasyonu'na karşı, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca 7 Rus vatandaşı ("başvurucu") tarafından yapılan 50 başvuruya dayanmaktadır. Başvuru numarası ve Mahkemeye başvurdukları tarihler ile başvuru sahiplerinin tam adları ve doğum tarihleri Ek'te listelenmiştir.

2. Başvurucular, Cenevre'de avukatlık yapan Bay Daci ve Bay Cron, tarafından temsil edilmişlerdir. Rusya Federasyonu ("Hükümet") başlangıçta Rusya Federasyonu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Temsilcisi Bay G. Matyushkin tarafından, daha sonra ise bu makamdaki halefi Bay M. Galperin tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvurucular, kamuya açık düzenledikleri lezbiyen, gey, biseksüel ve trans (LGBT) eylemlerinin, yerel makamlarca yasaklanması ve bu bağlamda etkili hukuk yollarının bulunmamasından şikâyetçi olmuşlardır. Ayrıca düzenlemek istedikleri bu eylemlere izin verilmesi taleplerinin yetkililerce ayrımcı bir şekilde ele alındığını iddia etmişlerdir.

4. Başvurular 15 Ocak 2016 tarihinde Hükümete iletilmiştir.

DAVANIN MADDİ UNSURLARI/OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

5. Tarafların sundukları üzere davalardaki olaylar aşağıdaki gibi özetlenebilir.

6. Başvurucular 2009-2014 aralığında, Ek'te belirtilen kamuya açık LGBT toplantılarını idareye bildirmişler, yerel makamlar ise her bir olayda, başvurucuların önerdiği tarihleri ve yerleri onaylamayı reddetmişlerdir. Buna karşılık başvurucular da Hukuk Muhakemeleri Kanunu 25. Maddesine göre bu ret kararlarına yerel mahkemelerde itiraz etmişlerdir. Yerel mahkemeler yerel yetkililerin idari kararlarını onamıştır. Tüm yargı kararları, toplantılar için başlangıçta bildirilen tarihlerden sonra alınmıştır. İdarenin ret kararları ve nihai mahkeme kararları tarihleri Ek'te belirtilmiştir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK

7. İlgili iç hukuk ve uygulamaların yanı sıra uluslararası ve karşılaştırmalı materyaller için *Lashmankin ve Diğerleri / Rusya, no. 57818/09 ve diğer 14 başvuru, §§ 216-88 ve §§ 313-24, 7 Şubat 2017 ile Alekseyev / Rusya, no. 4916/07 ve diğer 2 başvuru, §§ 49-52, 21 Ekim 2010* davalarına bakınız.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. BAŞVURULARIN BİRLEŞTİRİLMESİ

8. Mahkeme, olayların ve hukuki geçmişlerinin benzerliği göz önüne alındığında, Mahkeme İç tüzüğünün 42. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, başvuruların birleştirilmesi gerektiğine karar verir.

II. SÖZLEŞME’NİN 11, 13 VE 14. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

9. Başvurucular, düzenledikleri LGBT toplantı ve gösterilerinin yasaklanması ve bu eylemlere ilişkin başvurularının yetkililerce ayrımcı bir şekilde ele alınmasından, ayrıca toplanma özgürlüğünün ihlaline karşı etkili iç hukuk yollarının bulunmamasından şikayetçi olmuşlardır. Özünde, Sözleşme'nin 11, 13 ve 14. Maddelerine dayanmışlardır. İlgili hükümler aşağıdaki gibi:

Madde 11

“1. Herkes barışçıl olarak toplanma ve dernek kurma hakkına sahiptir. Bu hak, çıkarlarını korumak amacıyla başkalarıyla birlikte sendikalar kurma ve sendikalara üye olma hakkını da içerir.

2. Bu hakların kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplum içinde ulusal güvenliğin, kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli olanlar dışındaki sınırlamalara tabi tutulamaz. Bu madde, silahlı kuvvetler, kolluk kuvvetleri veya devlet idaresi mensuplarıncaya yukarıda anılan haklarını kullanılmasına meşru sınırlamalar getirilmesine engel değildir.”

Madde 13

“Bu Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, söz konusu ihlal resmi bir hizmetin ifası için davranan kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi, ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahiptir.”

Madde 14

“Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa

aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.”

A. Başvurunun Kabul Edilebilirliği

10. Mahkeme Hükümetin, başvuruçuların altı aylık kurallara uyumu konusunu gündeme getirmediğini gözlemlemiştir. Mahkeme daha önce, salt Hükümet buna dayanan bir ön itiraz yapmadığı için bu kuralın uygulanmasının bir kenara bırakılmaması gerektiği sonucuna varmıştır (bkz. *Blečić / Hırvatistan [BD]*, no. 59532/00, § 68, *AİHM 2006-III* ve *Walker / İngiltere (dec.)*, no. 34979/97, *AİHM 2000-I*). Mahkeme bu nedenle mevcut davada bu konuya değinmeyi uygun bulmuştur.

11. Mahkeme, altı aylık kuralın amacının hukukun güvenliğini arttırmak ve Sözleşme kapsamında gündeme getirilen davaların makul bir süre içinde ele alınmasını sağlamak olduğunu yineler. Bu kural ayrıca, yetkilileri ve ilgili diğer kişileri uzun bir süre boyunca herhangi bir belirsizlik içinde kalmaktan korur, Mahkeme tarafından yürütülen denetimin zamansal sınırlarını işaretler ve bu tür denetimlerin artık mümkün olmadığı dönemi hem bireylere hem de Devlet yetkililerine bildirir. Kural ayrıca bir başvuruda bulunup bulunmamaya karar vermesi ve eğer bulunacaksa, ileri süreceği şikayetlerini ve argümanlarını belirli hale getirmesi için başvuruçuyu adayına zaman vermektedir (bkz. *Sabri Güneş / Türkiye [BD]*, no. 27396/06, §§ 39-40, 29 Haziran 2012).

12. Bir başvuruçunun Sözleşme'nin 35/1. maddesine uyup uymadığını değerlendirirken, iç hukuk yollarının tüketilmesi ve altı aylık süreler ile ilgili bu Maddede yer alan koşulların birbiriyle yakından ilişkili olduğunu akılda tutmak önemlidir. Buna göre, başvuruçuyu için etkili bir hukuk yolu bulunmadığı takdirde zaman sınırı, şikayet edilen maddelerin ya da alınan önlemlerin tarihinden altı ay sonra sona ermektedir. Eğer bir başvuruçuyu önce iç hukuk yolundan yararlanırsa ve sonradan bu yolu etkisiz kılan koşulların varlığının farkına varırsa (yahut varması gerekirse), başvuruçunun bu koşullardan haberdar olduğu (veya olması gerektiği) tarihten itibaren altı aylık dönemi hesaplamak uygun olacaktır. 35/1 maddesinin gerekliliklerini karşılamayan başvuru, “nihai karar” tarihinin belirlenmesi veya altı aylık kuralın işletilmesi için başlangıç noktasının hesaplanması amacıyla Mahkeme tarafından dikkate alınmayacaktır. Bir başvuruçunun, bu şekilde başarısızlığa mahkum olacağı baştan belli olan bir başvuru yapması halinde, altı aylık sürenin hesaplanmasında bu temyiz kararı hesaba katılmayacaktır (bkz. *Jeronovičs / Letonya [BD]*, no 44898/10, § 75, *AİHM 2016* ve burada belirtilen kararlar).

13. Mahkeme, *Alekseyev*'de (yukarıda belirtilen § 99), o zaman yürürlükte olan Rus yasalarının, toplantı organizatörlerinin halka açık bir etkinliği kendilerine bildirmesi için zaman sınırlamaları getirdiğini tespit etmiştir. Bunun aksine yetkililer ise, planlanan toplantı tarihinden önce zorunlu olarak nihai kararlarını vermek için herhangi bir yasal bağlayıcı zamanla sınırlanmış değildi. Mahkeme bu nedenle, *post-hoc* karakterli bu toplantıların organizatörleri için mevcut yasal yolun, Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlal edildiği iddiasıyla ilgili olarak yeterli çözüm sağlayamayacağı sonucuna varmış, sonuç olarak, etkili bir iç hukuk yolunun bulunmaması nedeniyle 13. Maddenin ihlal edildiğini tespit etmiştir. Mahkeme, *Lashmankin ve Diğerleri / Rusya davasında (no 57818/09 ve diğer 14 dosya, §§ 356-60, 7 Şubat 2017)* bu yaklaşımı onaylamıştır. Ayrıca, başvurucuların bu hukuk yolunun etkisiz olduğunu öne süren ek argümanını desteklemiştir çünkü yargı denetiminin kapsamı, kısıtlamanın yasallığını incelemekle sınırlıydı ve “gereklilik” ile “orantılılık” konusunda herhangi bir değerlendirme içermiyordu.

14. Mevcut davaların koşullarına dönersek, Mahkeme başvurucuların, çeşitli kamuya açık LGBT etkinliklerinin tarihlerini ve yerlerini onaylamayı reddeden yerel makamların kararlarından şikayetçi olduğunu gözlemlemektedir. Mahkeme ayrıca, çoğu olayda başvurucuların bu kararları, Ek'te de belirtildiği gibi, planlanan toplantıların tarihinden sonra yerel mahkemelere taşıdıklarını kaydetmektedir. 2012-2015 aralığında yapılan başvurularda bütün başvurucular *Alekseyev*'in kararına sıkı sıkıya bağlı kalmışlar ve şikayetlerini Madde 11'e göre aynı şekilde formüle etmişlerdir. Bu nedenle başvurucuların, kamuya açık LGBT toplantılarının ayrımcı şekilde yasaklanmasına ilişkin şikayetlerini, her bir olayı onaylamayan idari karar tarihinden itibaren altı ay içinde Mahkeme'ye sunmuş olması gerekmektedir.

15. Mahkeme ayrıca, başvurucuların Moskova dışındaki şehirlerde kamuya açık LGBT toplantıları düzenlemeye çalıştıkları durumlarda, bazen yerel yetkililerin bu toplantıları onaylamayı reddeden kararlarını, belirsiz tarihlerde posta yoluyla gönderdiklerini gözlemlemiştir. Ancak başvurucular bu şikayetlerini yerel mahkemelere taşıdıkları zamana kadar bu ret kararlarından zaten haberdar olmuşlardır. Bu davalarda başvuruların, sözkonusu ret kararının alınmasından itibaren altı ay içinde ve/veya her halukarda ilgili şikayetin yerel mahkemeye taşındığı tarihten itibaren altı ay içinde Mahkemeye başvurmuş olması gerekmektedir.

16. Başvuruların ve bazı durumlarda başvuruların bazı kısımlarının (Ek'te yıldız işareti ile işaretlenmiş) Sözleşme'nin 35 §§ 1 ve 4. maddeleri uyarınca zaman aşımına uğradığı ve reddedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Buna karşın başvurucuların, idari ret kararı tarihinden yahut bu kararı öğrendikleri ve yerel mahkemeye taşıdıkları tarihten itibaren altı ay içinde

usulüne uygun olarak başvurularını yaptıkları durumlarda altı aylık kurala tamamen uygun davranılmıştır. Mahkeme, bu başvurularda ortaya konan şikayetlerin, Sözleşme'nin 35 § 3 (a) Maddesi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını, başka hiçbir gerekçeyle kabul edilemez olarak nitelendirilemeyeceğini kaydetmiştir. Bu durumda davanın bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmelidir.

B. Esas

1. Tarafların İddiaları

17. Hükümet, Rus mevzuatı ile belirlenen bildirim prosedürünün, Sözleşme'nin 11. maddesi uyarınca barışçıl toplanma özgürlüğünün özüne tecavüz etmediğini ileri sürmüştür. Hükümetin görüşüne göre, yerel makamlar başvuru tarafından düzenlenen herhangi bir kamuya açık toplantıyı yasaklamamışlar ancak bu tür toplantılar yaparak yasaları ihlal etmelerinin sonuçları konusunda uyarılmışlardır. Dahası, bazı durumlarda yetkililer toplantıların yerini değiştirmeyi önermiştir. Bunu yaparken, yerel makamlar “kamuya açık alanlarda eşcinselliğin teşvik edilmesi” ile zarar görebilecek olan küçüklerin çıkarlarını korumuştur. Hükümet esas olarak *Bayev ve Diğerleri / Rusya (no. 67667/09 ve diğer 2 dava, § 47, AİHM 2017)* hakkındaki görüşlerini bu bağlamda tekrarlamış ve bu nedenle ihtilaf konusu tedbirlerin, küçüklerin, ebeveynlerinin ve diğerlerinin yasal haklarının ve özgürlüklerinin korunması amacıyla yasal ve orantılı olduğunu, Madde 11 ya da Madde 14'ün (11. Madde ile bağlantılı olarak) ihlal edilmediğini öne sürmüşlerdir. Son olarak, 13. maddeye dayalı başvuru sahiplerinin şikayetine ilişkin Hükümet'in görüşleri esasen *Lashmankin ve Diğerleri* davası ile aynıdır (yukarıda belirtilen, §§ 335-41).

18. Başvuru sahiplerinin görüşleri esasen *Alekseyev* davası ile aynıdır (yukarıda belirtilen, §§ 64-67, 94 ve 105). Fakat 2013 yılının Temmuz ayında, küçüklerin eşcinsel ilişkilere teşvik edilmesini yasaklayan Rus federal yasalarının yürürlüğe girmesi sonrasında, kamusal LGBT toplantılarına getirilen yasağın meşrulaştırıldığını inkar etmemişlerdir. Ancak her halükarda, tekrarlayan şekilde, yerel makamlar tarafından toplantılar için alternatif bir yer düşünülmeden verilen toptan ret kararları, Hükümet tarafından sunulan meşru amaçlarla orantılı değildir. Başvuru sahipleri ayrıca, 11. madde kapsamındaki şikayetleri hususunda etkili bir başvuru yollarının olmadığını ve Sözleşme'nin 14. maddesinin ihlal edilerek cinsel yönelimleri temelinde ayrımcılık yaşadıklarını vurgulamışlardır. Bu hususta Mahkeme'nin *Alekseyev*'deki (yukarıda anılan, §§ 99-100 ve 109-10) bulgularına dayanmışlardır.

2. Mahkemenin deęerlendirmesi

19. Mahkeme, toplanma özgürlüğüne (bkz. *Kudrevičius ve Diğerleri / Litvanya [BD]*, no 37553/05, *AİHM 2015*, daha fazla referans ile birlikte) ve buna yapılan müdahalenin orantılılığına (bkz. *Bączkowski ve Diğerleri / Polonya*, no. 1543/06, §§ 61-64, 3 Mayıs 2007), ve aynı zamanda cinsel yönelim temelinde ayrımcılığa ilişkin içtihat hukukunda belirlenen ilkelerine atıf yapmaktadır (bkz. *Kozak / Polonya*, no. 13102/02, 2 Mart 2010).

20. Mahkeme mevcut davanın ilgilendiği konulara benzer bir ihlali zaten önde gelen *Alekseyev* davasında (yukarıda anılan) tespit etmiştir.

21. Mahkeme, kendisine sunulan tüm materyalleri inceleyerek, bu şikâyetlerin esası hakkında kendisini farklı bir sonuca varmaya ikna edebilecek herhangi bir delil veya argüman bulamamıştır. Mahkeme, konuyla ilgili içtihat hukukunu dikkate alarak mevcut davada, yerel makamlarca kamuya açık LGBT toplantılarının yasaklanmasının, baskın bir toplumsal ihtiyaca karşılık gelmediğini ve bu nedenle demokratik bir toplumda gerekli olmadığını düşünmektedir. Mahkeme ayrıca başvurucuların cinsel yönelim gerekçesiyle haksız bir ayrımcılığa maruz kaldıklarını, ayrımcılığın Sözleşme'nin standartlarına aykırı olduğunu ve toplanma özgürlüklerinin ihlali konusunda etkili bir iç hukuk yoluna başvurularının reddedildiğini tespit etmiştir.

22. Dolayısıyla her bir başvurucu açısından, AİHS'in 11. maddesi, 13. Maddesi (11. Madde ile bağlantılı olarak) ve 14. maddesi (11. Madde ile bağlantılı olarak) ihlal edilmiştir.

III. SÖZLEŞME'NİN 41. Ve 46. MADDELERİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

23. Sözleşme'nin 41. ve 46. Maddelerinin ilgili kısımları uyarınca,

Madde 41

“Eğer Mahkeme, işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmecî Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldıracabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazminat verilmesine hükmeder.”

Madde 46

“1. Yüksek Sözleşmecî Taraflar, taraf oldukları davalarda Mahkeme'nin verdiği kesinleşmiş kararlara uymayı taahhüt ederler.

2. Mahkeme'nin kesinleşen kararı, infazını denetleyecek olan Bakanlar Komitesi'ne gönderilir.”

A. Zarar

24. Başvurucuların her biri 5.000-500.000 Euro aralığında manevi tazminat talep etmiştir. İlk başvuru (*Bay Alekseyev*) ise ek olarak idari para cezası nedeniyle ödemesi gereken paranın karşılığı olarak 10.000 Rus rublesi (RUB - yaklaşık olarak 141 Euro) maddi tazminat, ayrıca, aşağıdaki masraf ve giderler bölümünde (bkz. 30-32. Paragraflar) incelenecek olan seyahat ve posta masrafları için 30.664 RUB (yaklaşık olarak 433 Euro) talep etmiştir.

25. Hükümet, manevi tazminat taleplerinin aşırı ve yersiz olduğunu belirtmiştir.

26. Başvurucunun idari para cezasından kaynaklanan zarar için maddi tazminat talebinde bulunmasına ilişkin olarak Mahkeme, tespit edilen ihlal ile başvurunun idari suçtan dolayı mahkumiyetinin ardından ödediği para cezası arasında doğrudan bir nedensellik bağı kurulmadığını gözlemlemiştir (bkz. aksine, *Novikova ve Diğerleri / Rusya, no. 25501/07 ve diğer 4 dosya, § 232, 26 Nisan 2016*). Mahkeme bu nedenle bu başlık altındaki iddiayı reddeder.

27. Başvurucuların manevi tazminat talepleri ile ilgili olarak Mahkeme, mevcut davada bulunan Sözleşme ihlallerinin, daha önce *Alekseyev* kararında (yukarıda anılan) bulunanlara benzer olduğunu gözlemlemektedir. Mahkeme, 46. Madde uyarınca Sözleşme taraflarının, tarafı oldukları davalarda, Mahkeme'nin nihai kararlarına uymayı taahhüt ettiklerini, hükümlerin icrasının Bakanlar Komitesi tarafından denetleneceğini yinelemektedir. İşbu yargılamanın kabul edildiği tarihte Bakanlar Komitesi, gelişmiş denetim prosedürüne uygun olarak sınıflandırdığı *Alekseyev* kararının yerine getirilmesine ilişkin denetimini halen sürdürmektedir. Son olarak, Bakanlar Komitesi'nin 1273. toplantısında (Aralık 2016, DH) Komite, Rus makamlarına, yerel yönetimlerin ve mahkemelerin, toplanma özgürlüğüne saygıyı ve ayrımcılığa karşı korumayı tesis edecek biçimde geliştirilmesi için gerekli tüm tedbirlerin alınması ve somut sonuçların elde edilmesi amacıyla bekleyen soruları etkili bir şekilde ele alması çağrısında bulunmuştur. Ancak, *Alekseyev* kararı verildiğinden bu yana geçen yıllarda, Hükümet tarafından henüz bu tür önlemlerin alınmadığı görülmüştür.

28. Bu bağlamda AİHM, 1969 tarihli Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin 26. Maddesi'nde ve özellikle Giriş bölümünün üçüncü fıkrasında belirtildiği üzere, devletlerin iyi niyetle antlaşma yapma yükümlülüğünü vurgular (Bkz. İsviçre Hayvan Fabrikalarına Karşı Birlik

(VgT) / İsviçre (no.2) [BD], no. 32772/02, § 37, AİHM 2009). Bakanlar Komitesi'nin izlenmeye tabi tuttuğu davalı Devlet, 46. Madde uyarınca Mahkemenin kararında belirtilen sonuçlarla uyumlu olması koşuluyla yasal yükümlülüğünü yerine getireceği araçları seçmekte serbesttir (bkz. *Scozzari ve Giunta / İtalya [BD]*, no. 39221/98 ve 41963/98, § 249, AİHM 2000 VIII). Genel ve özel tedbirleri seçerken davalı Devlet kendileri hakkında bağlayıcı olan kararın uygulanması sürecindeki gelişmeler hakkında Bakanlar Komitesi'ne detaylı, güncel bilgiler sunmalıdır (bkz. İsviçre Hayvan Fabrikalarına Karşı Birlik (VgT), yukarıda belirtilen, §§ 35 ve 87, "Hükümlerin İcrasının Denetimi Ve Dostane Uzlaşma Koşullarının Gözetimi İle İlgili Bakanlar Komitesi Kuralları"nın 6. maddesine dayandırılmıştır). Bu amaca ulaşmak için gerekli araçların çeşitliliği ve ilgili konuların niteliği göz önüne alındığında, Bakanlar Komitesi, alınacak özel önlemleri belirlemek için Mahkeme'den daha iyi bir konuma sahiptir (bkz. *Kudeshkina / Rusya (no. 2) (dec.)*, no. 28727/11, §§ 74-81, 17 Şubat 2015). Mahkeme kendi payı adına, *Alekseyev* davasındaki ihlallerin niteliğinin ve tekrar eden söz konusu sorunun genişliğinin, özellikle Madde 11 ve 14'ün altındaki genel önlemlerin alınmasında sürekli ve uzun vadeli çabalar gerektirdiğini vurgulamayı uygun görmüştür.

29. Mahkeme, ulusal makamların kamuya açık LGBT toplantılarına karşı davranış biçimlerinin ve etkili iç hukuk yollarının bulunmamasının birayler için hüsrana yol açabileceğini kabul etmekle birlikte, salt ihlal tespitinin, davalı Devleti yukarıda belirtilen tedbirleri kendi iç hukuk sistemine alma yükümlülüğüne teşvik ettiği ve bu nedenle en uygun tatmin ve çözüm yolu olarak kabul edilebileceği sonucuna varmaktadır (bkz. *Norris / İrlanda, 26 Ekim 1988, § 50, Seri A no. 142; Christine Goodwin / Birleşik Krallık [BD]*, 28957/95, § 120, AİHM 2002 VI ve *S. ve Harper / Birleşik Krallık [BD]*, no. 30562/04 ve 30566/04, § 134, AİHM 2008). Mahkeme sonuç olarak başvurucuların manevi tazminat taleplerini reddetmektedir.

B. Masraf ve Harcamalar

30. *Alekseyev*, masraf ve giderlerle ilgili olarak aşağıdaki talepleri sunmuştur:

- Moskova'dan Kostroma ve Tambov'a üç tren bileti ve Moskova'dan Arkhangelsk'e üç uçak bileti de dahil olmak üzere Rusya'daki seyahat ve posta masrafları için 30.664 RUB, ve enflasyona göre bu tutarın uyarlanması;
- Mahkeme harçları, yerel mahkemeler ile AİHM'e yapılan posta giderleri için 80,304 RUB (yaklaşık 1,135 Euro) ve 271 İsviçre Frangı (yaklaşık 248 Euro), ve enflasyona göre bu tutarın uyarlanması;
- Yerel işlemlerde ve AİHM önündeki yargılamada ortaya çıkan yasal ücretler için 719,707 CHF (yaklaşık 660,094 Euro).

31. Seyahat ve posta masrafları için talep edilen 30.664 RUB tutarı ile ilgili olarak Hükümet, sözkonusu yargılamanın Sözleşme'yi ihlal edip etmediğine bakılmaksızın yapılan harcamalar için herhangi bir tazminat ödenemeyeceğini ileri sürmüştür. Hükümet, mahkeme harçları ve posta masrafları ile ilgili olarak, yalnızca Mahkemeye gönderilen postalarla ilgili masrafların başvuruculara ödenebileceğini belirtmiştir. Son olarak Hükümet, başvurucuların iddia ettikleri hukuki hizmetler için herhangi bir sözleşme veya bu harcamaların fiilen gerçekleştiğini teyit eden herhangi bir makbuz sunmadıklarını, ayrıca talep edilen yasal ücretlerin tutarının, koşulları birebir aynı olan diğer tüm davalarda görüleceği gibi, uygunluk ve orantılılık ilkelerine uygun olmadığını ileri sürmüştür.

32. Mahkeme'nin içtihatlarına göre bir başvuru sahibi, masrafların ve harcamaların zorunlu olarak ve gerçekten yapıldığını, miktarının makul olduğunu kanıtladığı ölçüde geri alma hakkına sahiptir. Mahkeme, işbu davada ve *Alekseyev*'de görülen mevcut hukuka aykırı durumun, LGBT hakları için kamuya açık bir toplantı organize etmek isteyen herkese karşı artarak devam ettiğini ve benzer ihlallere yol açmaya devam da edeceğini vurgulamaktadır. Mahkeme bu tür ihlallerle ilgili olarak manevi tazminat vermeyi reddetmiştir (bkz. yukarıdaki § 27), bu nedenle, bu türden davalarda masraf ve giderler için herhangi bir ödül vermeyi haklı çıkaracak istisnai durumlar olmadığını değerlendirmektedir (bkz. *mutatis mutandis, Greens ve M.T. / Birleşik Krallık, no. 60041/08 ve 60054/08, § 120, AIHM 2010*). Dahası başvuru, avukatlarına ödeme yapma yükümlülüğü olduğunu veya onlara ödeme yaptığını belgeleyen avukatlık sözleşmeleri, ödeme makbuzları veya faturalar gibi hiçbir belge sunmamıştır (bkz. örneğin, *Novikova ve Diğerleri, yukarıda anılan, § 236*). Bu düşünceler dikkate alındığında, Mahkeme, *Bay Alekseyev*'in masraf ve giderler talebini reddetmiştir.

BU GEREKÇELERLE MAHKEME,

1. Başvuruların birleştirilmesine oybirliğiyle karar vermiştir;
2. Altı aylık kurala uygun olan başvuruların kabul edilebilir ve geri kalanının kabul edilemez olduğuna oybirliğiyle karar vermiştir;
3. Sözleşmenin 11. maddesinin ihlal edildiğine oybirliğiyle karar vermiştir;
4. Sözleşmenin 11. Maddesi ile bağlantılı olarak 13. Maddesinin ihlal edildiğine oybirliğiyle karar vermiştir;
5. Sözleşmenin 11. Maddesi ile bağlantılı olarak 14. Maddesinin ihlal edildiğine oybirliğiyle karar vermiştir;

6. AİHS'nin 11, 13 ve 14. maddelerinin ihlallerinin yalnızca tespit edilmesinin dahi, başvurucuların maruz kaldığı manevi zarar için yeterli adil tazminat teşkil edeceğine bire altı oyla karar vermiştir;
7. Başvurucuların adil tazminat taleplerini bire altı oyla reddetmiştir.

İşbu karar, İngilizce dilinde tanzim edilmiş; Mahkeme İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkraları uyarınca 27 Kasım 2018 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

StephenPhillips
Yazı İşleri Müdürü

Vincent A. De Gaetano
Görevde olan Başkan

AİHS'nin 45/2. maddesi ve Mahkeme İçtüzüğü'nün 74/2. maddesi uyarınca aşağıdaki görüşler bu karara eklenmiştir:

- (a) Yargıç Dedov'un lehe görüşü;
- (b) Yargıç Keller'in kısmen muhalif görüşü.

V.D.G.
J.S.P.

YARGIÇ DEDOV'UN LEHE GÖRÜŞÜ

Hükümet'in, daha önce görülen *Alekseyev / Rusya* (no. 4916/07 ve 2 diğer, 21 Ekim 2010) davasında Mahkeme'nin verdiği kararı uygulamak için herhangi bir önlem almadığı, gelişme göstermediği işbu mevcut yargılamada üzüntüyle gözlemlenmiştir. Aynı zamanda Mahkeme, herhangi bir geçerli gerekçe sunulmadan aynı ihlal paketini tekrar karşısında bulmuştur (kamuya açık toplantıların yasaklanması; baskın bir toplumsal ihtiyaca karşılık gelmemiştir ve demokratik bir toplumda gerekli değildir, başvuruçular cinsel yönelim gerekçesiyle haksız bir ayrımcılığa maruz kalmıştır). Mahkeme de dahil olmak üzere katılımcıların uzlaşmak için esnek olmadıkları açıktır. Mahkeme, ihlallerin niteliğinin ve yinelenen sorunun kapsamının, Sözleşme'nin 11. ve 14. maddeleri altındaki konuları ele almak için genel tedbirlerin uygulanmasında sürekli ve uzun vadeli çabalar gerektirdiğini vurgulamıştır (kararın 28. paragrafına bakınız). Bununla birlikte, sorun tespit edilmezse, herhangi bir önlem almak zordur. Her şeyden önce, yukarıda sözü edilen *Alekseyev'in* önde gelen davasında Mahkeme, Gay Pride geçitleriyle bağlantılı olarak Hükümet tarafından ortaya atılan güvenlik endişelerini göz ardı etmiştir. Daha sonra, *Identoba ve Diğerleri / Gürcistan* (no. 73235/12, 12 Mayıs 2015) davasında sunulduğu üzere, bu kaygıların gerçek olduğu ve Mahkeme tarafından ele alınması gerektiği ortaya çıkmıştır. *Bayev ve Diğerleri / Rusya* davasında (no. 67667/09 ve diğer 2 dava, 20 Haziran 2017) Mahkeme, ebeveynlerin ve cinsel yönelim konusundaki kamuoyu tartışmalarından etkilenen çocuklarının temel hak ve özgürlüklerini dikkate almamıştır. İçtihatındaki bu eksiklikler, eşcinsel ilişkilerin özellikle küçüklere yönelik tanıtımlarının kamuoyunda tartışılabilir bir konu olabileceği izlenimini yaratmıştır (kararın 18. paragrafındaki başvuruçuların ifadelerine bakınız). Özel hayatları ve kişisel yaşam biçimleri yerine insan hakları ve medeni haklarının Devlet tarafından eşit şekilde korunması ve saygı görmesi için uğraşan azınlıkların kendi hakları üzerinde uzlaşma ve sosyal uyumun ancak karşılıklı saygı ile sağlanabileceğine inanıyorum. Alışıldık erkek-kadın arasındaki birliktelik kavramından daha farklı aile ilişkileri kurma hakkından bahsediyorum. Bu tür “medeni/sivil birliktelik”lerin yasal olarak tanınması, genellikle herhangi bir aile üyesine bağlı olarak ortaya çıkan diğer tüm ihtiyaçları korumak adına başlangıç noktası olabilir. Mevcut davada çoğunluk ile birlikte oy verdim çünkü başvuruçular tarafından düzenlenen toplumsal olaylar, cinsel ilişkilerin teşvik edilmesine değil, kendi haklarının korunmasına adanmıştır.

YARGIÇ KELLER'İN KISMEN MUHALİF GÖRÜŞÜ

1. Maalesef, mevcut davada Sözleşmenin 41. Maddesinin uygulanması konusunda meslektaşlarıma katılamıyorum.
2. Kararın 29. Paragrafında AİHM, salt AİHS'in 11, 13 ve 14. maddelerinin ihlallerinin tespit edilmiş olmasının, yani sorumlu Devletin, AİHS'in 46. maddesinde öngörüldüğü üzere, toplanma özgürlüğü hakkını güvence altına alacak ve yargı yetkisi altındaki kişileri ayrımcılığa karşı koruyacak uygun genel ve/veya özel önlemleri alması gerektiğine karar verilmiş olmasının, başvuru sahiplerinin maruz kaldığı manevi zarar için yeterli adil tatmin teşkil ettiğine hükmetmiştir. Aşağıda belirtilen nedenlerden ötürü, bu karara katılmıyorum ve bu davada başvuru sahiplerine manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerektiğini düşünüyorum.

A. Genel önlemler ve adil tazminat

1. *Her davanın bireysel değerlendirilmesi – Otomatik bir sonuca gidilmemesi*

3. Sözleşmenin 41. Maddesi uyarınca, Mahkeme, zarar gören tarafa adil bir tazminat ödeme yetkisine sahiptir. Zarara ilişkin ilke; başvuru sahibinin, mümkün olduğu ölçüde, hak ihlalinin gerçekleşmediği ilk konuma geri getirilmesi gerektiğidir, başka bir deyişle, *restitutio in integrum*.

4. Sözleşmenin 41. Maddesinin uygulanması, Mahkemenin takdirine ve davanın özel koşullarına bağlıdır. 41. Maddenin içerdiği kelimeler, Mahkemenin yalnızca “adil” olduğu kabul edilen şartlarda ve sadece “gerekliyse” bu türden bir tazminata hükmedebileceğini açıkça ortaya koymaktadır. Dahası, Mahkeme manevi tazminat olarak parasal bir bedelin gerekli olduğu sonucuna varırsa, bu değerlendirmeyi adil ve tarafsız bir temelde yapar.

5. Bu nedenle, ulusal düzeyde Sözleşme ile bağdaşmayan bir uygulamadan kaynaklanan bir dava ile karşı karşıya kalındığında Mahkeme'nin, genel tedbirlerin alınmasıyla otomatik olarak zarar gören tarafın adil tatmininin sağlanacağı görüşüne katılmıyorum. Benim görüşüme göre adil bir şekilde tatmin olmanın *ex aequo et bono* karakteri, herhangi bir otomatik sonucu içermez, adil tatminin tüm türleri, davanın somut koşullarının değerlendirilmesine dayanmalıdır. Buna karşılık, 29. paragraf

uyarınca çoğunluğun benimsediği gerekçe, Sözleşme'nin sistematik ihlaller için adil tatminin tazmin kapsamını gerektirdiği zamandan çok önce kısıtlamaktadır.

6. Bu bağlamda daha önce Mahkeme, ihlalin temel nedenlerini ele almaya ve genel tedbirleri uygulamaya Devlet'i davet etmesinin yanı sıra, defalarca kez manevi tazminat ödenmesine de karar vermiştir. Örneğin *Ališić ve diğerleri [BD] (no 60642/08)* dosyasında Büyük Daire, bir pilot karar vermiş ve başvurucuların manevi tazminatlarını verirken, AİHS'nin 13. maddesinin ve 1 No'lu Protokolün 1. maddesinin ihlal edilmesinin ardından genel tedbirler önermiştir. Yakın zamanda verilen, benzer şekilde yapısal bir sorundan kaynaklanan ve tekrarlayan bir durum olan mahkumların aile evlerine uzak gözaltı/tevkif merkezlerine yerleştirilmeleri konusunda *Voynov / Rusya* davasında (no. 39747/10, 3 Temmuz 2018), Mahkeme, masrafların yanı sıra manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

7. Aynı şekilde, *Sargsyan / Azerbaycan [BD] (no. 40167/06)*, *Maestri / İtalya [BD] (no. 39748/98)* *Stanev / Bulgaristan [BD] (no. 36760/06)*, *Assanidze / Gürcistan [BD] (no. 71503/01)*, *Vella / Malta (no. 73182/12)*, *Xenides-Arestis / Türkiye (no. 46347/99 (adil tazminat))* ve *Gerasimov ile diğerleri / Rusya (no. 29920/05 ve diğer 10 kişi)* davalarında mahkeme, iddia edilen ihlal(ler)i çözmek için devleti genel önlemler almaya çağırırken aynı zamanda manevi tazminata da hükmetmiştir. Dahası, *Sürmeli / Almanya [BD] (no. 75529/01)* davasında, davalı Devlet ihlalleri düzeltmek için gerekli adımları zaten atmıştı ve Mahkeme bu nedenle genel tedbirlere çağrının artık gerekli olmadığına ancak Başvurucuya yine de manevi tazminat ödenmesi karar vermiştir.

8. Genel önlemlerin uygulanmış olmasının adil tazminata hükmedilmesini engellemeyeceği gerçeği, yukarıda belirtilen *Assanidze / Gürcistan* davasında Büyük Daire tarafından garanti edilmiştir (bkz. paragraf 198). Ayrıca tekrarlayan ihlaller ile ilgili:

“...Sözleşme'nin veya Protokollerin ihlalinin tespit edildiği bir karar, yalnızca adil tazminat olarak verilen meblağları ödetmekle kalmayıp, aynı zamanda Komite'nin gözetimine tabi olarak, Mahkeme tarafından tespit edilen ihlalin sona erdirilmesi için genel ve / veya mümkünse özenli önlemler alma konusunda Davalı Devlete yasal bir yükümlülük yükler...”

9. Dahası inanıyorum ki işbu davada başvuruculara tazminat ödenmesi için yeterli gerekçeler de vardı. Maruz kaldıkları manevi zarar açıktır, başvurucular temel haklarının sistematik, ulusal düzeyde ve sürekli olarak, Sözleşme ile bağdaşmayan yerel uygulamadan kaynaklı ihlalden muzdariptirler. Görüşüme göre tüm bu noktalar manevi tazminat verilmesi gerektiğini gösterir, verilmesine gerek olmadığını değil.

10. Buna ek olarak, başvurucuların yıllardır kendilerine karşı yapılan ayrımcılıkların tekrar tekrar uygulanmasının neden olduğu adaletsizlik, sıkıntı ve üzüntü duygularını ve bu duyguların kaçınılmaz olarak yarattığı “kendi başlarına bunun üstesinden gelmeleri gerektiği, -en azından bir dereceye kadar- kendi durumunda olan diğerlerinin de sorumluluğu ve yükünü üstlendikleri” gibi hislerini Mahkeme lâyıkıyla dikkate almakta yetersiz kalmıştır (bkz. *Hutten-Czapska / Polonya [BD]*, no. 35014/97, § 248). Mahkeme, kararın 29. paragrafında, başvurucuların hayal kırıklığı yaşadıklarını kabul etmektedir, ancak ilginçtir ki, başvurucuların manevi tazminat talebini reddetmektedir. Fakat yukarıdakilerin ışığında, Mahkeme'nin adil tazminata hükmetmesinin içtihat hukuku ve davanın bireysel koşulları ile tutarlı olacağına inanıyorum.

2. Önde gelen kararların icra durumu

11. Rusya'da cinsel azınlıkların hakları ile ilgili ve daha da özelde LGBT olaylarının yasaklanması ile ilgili iki önemli dava olan *Alekseyev / Rusya* (no. 4916/07 ve diğer 2 dava, 1 Ekim 2010) ile *Bayev ve diğerleri / Rusya* (no. 67667/09 ve diğer 2 dava, 20 Haziran 2017) davaları, Bakanlar Kurulu nezdinde daha gelişmiş denetim prosedürlerinin konusudur. Ancak, kararların icrası için genel tedbirlerin uygulanması, Bakanlar Komitesinin önünde beklemede olup, yakın gelecekte de uygulanacak gibi görünmemektedir.

12. Bakanlar Komitesi tarafından gündeme getirilen kaygılara rağmen, Mahkeme tarafından şu şekilde belirtilmiştir; “yukarıda sözü edilen *Alekseyev* kararından bu yana geçen yıllarda, Hükümet tarafından henüz böyle bir önlem alınmamıştır” (kararın 27. paragrafına bakınız). Dahası Aralık 2016'da Bakanlar Komitesi tarafından *Alekseyev* kararının infazının son incelemesi sırasında, durum hiçbir gelişme göstermemiştir. 1 Ekim 2015 ile 30 Haziran 2016 tarihleri arasında kamuya açık alanda toplantı düzenlemeye dair toplam 51 talepten yalnızca 1'i idarece kabul edilmiştir (Bknz. Bakanlar Komitesi tarafından 1273. toplantısında (6-8 Aralık 2016) kabul edilen CM / Del / Dec (2016) 1273 / H46-23 sayılı Karar, § 4). Benzer şekilde, Haziran

2013'te, sözde “eşcinselliğin propagandası” olarak adlandırılan yasa, Rus mevzuatına girmiş ve bu gerekçeler LGBT'nin kamuya açık etkinliklerini reddetmek için kullanılmıştır (ki bu da yukarıda sözü edilen *Bayev* kararında tespit edildiği gibi Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edilmesine yol açmıştır).

13. Bu nedenle, benim görüşüme göre, başvuruçuların yakın gelecekte toplanma özgürlüklerini yeniden kazanabileceklerini gösterir bir umut yoktur. Bu koşullar altında, Mahkeme bir de adil tatminden başvuruçuları yoksun bırakmamalıdır.

3. Eldeki davada Sözleşme'nin 46. maddesinin uygulanması

14. Mahkeme, kararın 27. ve 28. paragraflarında, 46. maddeye ilişkin yerleşik içtihadını yineler ve başvuruçuya manevi tazminat vermeyi reddetmesiyle ilgili olarak yukarıda sözü edilen *Alekseyev* kararının icrai durumunu belirtir.

15. Mahkeme tarafından ihlal tespitinin ardından davalı Devletin, Mahkeme kararına uymak, ihlale son vermek ve etkilerini olabildiğince düzeltmek için Bakanlar Komitesinin gözetimine tabi genel ve/veya öznal tedbirleri alma yükümlülüğü altında olduğu açıktır (*bkz. Scozzari ve Giunta / İtalya [BD], no 39221/98 ve 41963/98, § 249*). Mahkemenin, Devletleri bu türden bir çözüm aracı seçmekte özgür bıraktığı yargı kararları köklüdür.

16. Bu yönden, *Fabris / France [BD] (no. 16574/08 (esas), § 75)* davasında, Büyük Daire şuna karar verdi;

“esasen Mahkeme kararlarının deklare edici niteliği, ihlalin sonuçlarını ortadan kaldıracak araçları seçmeyi Devlet'e bırakırken [...], aynı zamanda ilgili devletin genel önlemleri benimsemesi, gelecekte görülecek olaylarda da Mahkemenin bu kararında bulunduğu ihlalin benzerlerini önlemek amacıyla gayretle önlem alması gerekliliğine dikkat çekmelidir.... Bu, ulusal mahkemelere, anayasal düzenine uygun olarak ve yasal kesinlik ilkesini göz önünde bulundurarak, Mahkeme tarafından yorumlandığı şekliyle Sözleşme standartlarını tam sağlama yükümlülüğü getirmektedir.”

17. Hükümetin muhalif uygulamasının uzun vadede tamamen sona erdirilmesi için Bakanlar Komitesinin mahkeme kararının icrasındaki rolü veya *Alekseyev ve Bayev* kararlarının uygulanması noktasında sürekli müdahalesine duyulan ihtiyaç hususunda herhangi bir şüphe yoktur.

18. Ancak benim görüşüme göre, ihlallerin salt tespitiyle, ilke olarak, kararın uygulanacağı ve uygun yerel önlemlerin alınacağı beklense de eldeki davada, başvuru sahibinin ihlal nedeniyle ortaya çıkan zararını “mümkün olduğu kadar ihlalden önceki eski haline getirecek şekilde” onarmayacaktır (bkz. *Assanidze / Georgia [BD]*, yukarıda anılan, § 198 ile *Scozzari ve Giunta / İtalya [BD]*, yukarıda anılan, § 249). Başka bir deyişle, *restitutio in integrum* elde edilemez.

19. Bu argüman bir dizi gözlemden kaynaklanmaktadır. İlk olarak, sekiz yıl önce AİHM'nin *Alekseyev*'e verdiği karardan sonra, davalı Devlet ve yerel mahkemeler, başvuru sahiplerinin maruz kaldıkları ihlalleri düzeltmek ve gelecekteki ihlalleri önlemek için uygulamalarını hızla değiştirmek için bir zorunluluk altındaydı, ancak müteakip *Bayev* kararının ve mevcut davanın kanıtladığı gibi, bunları yapmaktan sürekli geri durmuşlardır. Bakanlar Komitesi'nin gözetimi altında devam eden kararın icrai süreci halen askıda olup, Komite, Rusya Hükümeti'nin Sözleşme'nin 46/2 maddesi kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirdiğini belirten nihai kararı henüz almamıştır. Dolayısıyla, Mahkeme'nin manevi tazminatı reddetmesi, ihtilaf konusu uygulama ve hukuki hükümlerin yürürlükte kalmaya devam etmesi ve başvuru sahiplerinin halihazırda maruz kaldıkları zararın etkilerinin hafifletilmemesi nedeniyle daha da çelişkilidir (bkz. *mutatis mutandis, Bayev ve diğerleri / Rusya, no. 67667/09 ve diğer iki dava, § 98*). İkinci olarak, AİHM, *Alekseyev ve Bayev*'de ne Sözleşmenin 46. maddesine atıfta bulunmuştur ne de Sözleşme ile bağdaşmayan uygulamadan kaynaklanan ve tekrar eden davalarla ilgili olan sözde “pilot yargılama usulü”nün uygulanmasına karar vermiştir. Üçüncü olarak, 9. ve 10. paragraflarda açıklandığı üzere başvuru sahibi, uygulamada yapılacak herhangi bir değişikliğin adil şekilde telafi edemeyeceği ciddi manevi zarara uğramıştır.

B. Tekrarlayan davalarda başvuru sahiplerinin önyargılı olabileceği riski

20. Davalı Devlet'in iç hukuk sistemi içinde sistematik bir eksikliğin tespit edildiği davalarda adil tazminatın reddedilmesi, hakları birçok kez ihlal edilen başvuru sahiplerinin Mahkeme yolunu kullanmaları da cezalandırılarak tekrar mağdur edilmelerine yol açacaktır.

21. Mahkeme bütün yargılamaları, o davanın özel şartları ve öne sürülen iddiaları nezdinde yapıyorken ve her ne kadar Madde 41 altında tazminata hükmedilirken bir dizi özel faktöre bağlı kalınsa da, daha önce bu mahkeme tarafından 12.000 Euro ve 8.000

Euro manevi tazminat verilen *Sayın Alekseyev*'in 2010 kararı ya da *Bayev*'in 2017 kararı ile mevcut davadaki hakları sürekli ihlal edilmiş ve manevi tazminat verilmemiş olan başvurucuların durumu arasında göze çarpan farklı bir durum vardır. Benim görüşüme göre, başvurucuların bireysel hak ihlallerinin birden çok kez meydana geldiği gerekçesiyle tazminat miktarını azaltamaz yahut hepten reddedemeyiz. Devletlerin bir birey hakkını toplu olarak ihlal etmesi ve bunun bedeli için devlete ödeme kolaylığı sağlanması için hiçbir neden yoktur.

22. Bu bağlamda Mahkemenin, resen yahut tarafların talebi ile iki veya daha fazla başvurunun birleştirilmesine karar vermesine izin veren 1 Ağustos 2018 tarihli Mahkeme İçtüzüğü'nün 42. maddesinin 1.Fıkrasının gerekçesine dikkat çekmek istiyorum. Madde gerekçesi; başvurucuların şikayetlerini peşinen hükme bağlamak ya da Devletin sorumluluğunu en aza indirmek değildir, olamaz da. Gerekçe; Mahkeme'yi daha etkili çalışmaya teşvik etmektir.

23. Sonuç olarak benim görüşüme göre, tekrarlanan ihlallerin söz konusu olduğu ve kararın verilmesinden bu yana uzun bir zaman geçmiş olmasına rağmen muhatap Devletin ihlale dair uygulamada bir değişiklik göstermediği bir durumda, 41. Maddeye göre manevi tazminat verilmemesinin makul bir sebebi olamaz. Heyet çoğunluğunun yaklaşımı, başvurucuların maruz kaldığı bireysel ihlallerin ağırlığını devalüe etmekte, değersizleştirmektedir ve yetkililerin Sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmediikleri gerçeğinin ciddiyetini inkar etmektedir. Mahkeme, Devlet'in tekrarlayan ihlallerini düzeltmemesi sebebiyle başvurucuların cezalandırıldığının farkına varmalıdır.

C. Tazminatın işlevleri

24. Esas olarak, manevi tazminatın, aykırılığı mümkün olan en kısa zamanda düzeltilmesi ve gelecekte başka zararlara yol açacak yeni ihlallerden kaçınması için mali bir zorlama olacağı ve Rusya Federasyonu üzerindeki baskıyı daha güçlü hale getireceği kanaatindeyim.

25. Gerçekten de, Sözleşme Mahkemeye iki ayrı işlev sunmaktadır; ilki, temel hak ihlalinin gerçekleşip gerçekleşmediğini belirlemek, ve ikincisi, ihlalin kesinleştirilmesi için adil tazminata hükmetmek. Eldeki kararda Mahkeme, birinci işlevi ele alarak, ikinciyi yerine getirmekten kaçınmakta, bunu yaparken de, adil tatminin yalnızca bir tazminat olmanın ötesine geçtiğini ve hem

önleyici hem de yönlendirici olan daha geniş bir işleve sahip olduğunu gözden kaçırmaktadır. Adil tazminat, mağdurun temel haklarını iade etmenin yanı sıra, hükümetlere somut bir uyarı niteliği taşımaktadır. Uygulamalarını değiştirmesi ve gelecekteki ihlalleri önlemesi için Hükümeti madden sıkıştırma yoluyla itki oluşturur. Yukarıda sözü edilen iki kararda (*Alekseyev / Rusya ve Bayev ve diğerleri / Rusya*), söz konusu mali zorun uygulanması göz önüne alınsaydı, şimdi eldeki davada faydasının görüldüğü kanıtlanmış olabilirdi.

D. Sonuç

26. Yukarıda belirtilen hususlar ışığında Mahkeme, salt ihlal tespitinin manevi tazminat olarak yeterli adil tatmin teşkil edeceğini belirtmek yerine, zarar gören tarafa adil bir tazminat vermeliydi.

Resmi çeviri değildir. _____

İngilizce aslından çeviren

AV. ELIF KARLIDAĞ

GSM : +90 532 460 06 20 – e-posta : av.elifkarlidag@gmail.com

Cumhuriyet Blv. 2. Kordon No:311 Alsancak/İzmir
